

FIDIC, neboli jeden ze způsobů garantování ceny při zadávání veřejných zakázek

V České republice se již několik měsíců debatuje o systému zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách a zákonu č. 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení (koncesní zákon), neboli o učinění těchto zákonů být více transparentními a průhlednými. Důležité je však zmínit že společně s těmito zákony jde ruku v ruce, často napadaný průběh vytváření zadávacích podmínek k jednotlivým projektům, potažmo kvalita zadávací dokumentace a dále pak při různých realizacích zakázek, navyšování jejich cen. Na základě tohoto nesmíme opomenout, že pro garantování reálného projektu a předpokládané ceny, kterou zadavatelé deklarují v zadávacích podmínkách u jednotlivých tendrů, se často stává, že osoba zastupující zadavatele není způsobilá po kvalifikační stránce a ve většině případů se spoléhá na předešlé dodávky, z kterých čerpá koncové informace. Zmíníme-li se například o stavebních pracích, tak položíme-li si otázku zda existuje možnost jak zamezit již na počátku budoucím problémům, potažmo následným vícenásledným vycházejícím ať už ze špatně provedeného projektu, nedostatečně jasným zadáním zadavatele při výběrovém řízení či ze změny původního projektu, tak můžeme říci, že existuje. Tato možnost se jmenuje „FIDIC“.

Co to ale je „FIDIC“? FIDIC je zkratka pro „Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils – Mezinárodní federace konzultačních inženýrů“. Tato federace vznikla v roce 1913 a zakládajícími zeměmi byly Belgie, Francie a Švýcarsko, přičemž hlavní sídlo této organizace je v Ženevě ve Švýcarsku. Tato organizace si globálně klade za cíl představovat jednotlivé obchodní zájmy, vycházející z poradenských služeb v oblastech průmyslu, stavebnictví, aj. a dále pak definování celosvětových smluvních podmínek. Mimo jiné pořádá konference, semináře a školení, které má podložené i svým vlastním knihkupectvím, ve kterém jsou k dispozici mezinárodní smlouvy a dokumenty z obchodní praxe, které bývají používány jako průvodci či šablony po celém světě.

Nicméně vrátíme-li se zpět k zadávání veřejných zakázek v ČR a s tím souvisejícímu garantování ceny, neboli průběhu času před zadáním veřejné zakázky, během provádění veřejné zakázky a průběhu po veřejné zakázce. Existuje systém, který na základě kontrolních mechanismů již od úplného zahájení projekčních prací až do samého konce realizace zakázky, neboli uplynutí záručních lhůt, garantuje a ručí za celé dílo této zakázky. Tento systém vznikl díky společnosti FIDIC a jmenuje se „Vyprojektuj-Dodej-Postav“.

Je však důležité zmínit, že společnost FIDIC se řídí čtyřmi modely Obchodních podmínek, které zapadají do výše uvedenému systému provádění prací a vydala k nim v roce 1999 manuály, které nesou následující názvy.

- **Red book** (Červená kniha)

Smlouva na dodávku stavby na stavební a inženýrské práce vyprojektované objednatelem. Tato smlouva je doporučena pro stavební a inženýrské práce prováděné podle projektu, který si zajišťuje objednatel (investor) většinou prostřednictvím externího projektanta. Zhotovitel (kontraktor) provádí stavbu za obvyklých podmínek dle projektu dodaným objednatelem. Dílo však může obsahovat určité stavební, strojní nebo elektrické práce provedené podle projektu zhotovitele.

- **Yellow book** (Žlutá kniha) „Vyprojektuj-Postav“
Smlouva na dodávku výrobní jednotky, elektrického a strojního zařízení a dále pak pro stavební a inženýrské práce vyprojektované zhotovitelem.
Tento typ smlouvy se doporučuje pro provedení elektrických nebo strojních zařízení pro vyprojektování a provedení stavebních a inženýrských prací. Za normálních okolností u tohoto typu smlouvy zhotovitel vyprojektuje a dodá výrobní jednotku nebo další práce, které mohou zahrnovat kombinaci stavebních, strojních nebo elektrických prací, vše v souladu s požadavky objednatele.
- **Silver book** (Stříbrná kniha) „Vyprojektuj-Dodej-Postav“
Smlouva pro dodávku na klíč.
Tato smlouva je tzv. smlouva na klíč a doporučuje se tam, kde jeden subjekt bere veškerou zodpovědnost za vyprojektování a provedení celé stavby. Za obvyklých podmínek tohoto typu smlouvy kontraktor vyprojektuje, dodá a postaví plně vybavenou jednotku nebo zařízení připravené k okamžitému spuštění na tzv. (otočení klíčem). Tento druh smlouvy je obvyklá forma uzavírání smluv na dodávku stavby.
- **Green book** (Zelená kniha)
Jednoduchá smlouva pro jednorázový úkon.
Tento druh jednoduché formy smlouvy se doporučuje pro stavební a inženýrské práce s relativně malými investičními náklady. V závislosti na charakteru prací může být tato forma vhodná i pro smlouvy větších hodnot, zvláště pro relativně jednoduché nebo opakující se práce nebo stavby krátkého trvání. Za normálních okolností se u tohoto typu smlouvy provádějí práce podle projektu objednatele nebo jeho zástupce, ale tato forma může být vhodná i pro smlouvy, které zahrnují částečné nebo úplné stavební, strojní a elektrické práce podle projektu kontraktora.

V těchto výše uvedených manuálech, které jsou doporučovány pro stavební nebo inženýrské práce projektované objednatelem nebo jím pověřeným technickým dozorem stavby, jsou dále definovány zvláštní podmínky tvořící dohromady obchodní podmínky, jimiž se řídí práva a povinnosti smluvních stran. Pro každou jednotlivou zakázku je vždy nutno připravit zvláštní podmínky a vzít v úvahu ty body ve všeobecných podmínkách, které se zmiňují o zvláštních podmínkách. Všeobecné podmínky obsahují všeobecná ustanovení (smlouva o dílo, dokumentace stavby, společné závazky), práva a povinnosti objednatele a zhotovitele, technického dozoru investora, jmenování sub-zhotovitelů, najímání personálu a pracovních sil, způsob realizace, průběh prací na stavbě, přejímky na stavbě, odpovědnost za vady, měření a oceňování prací, fakturaci, pojištění, aj.

Z těchto a mnoha jiných důvodů je velice pozitivní, že postup pro uplatňování manuálů vycházejících ze společnosti „FIDIC“, je zcela v souladu s legislativou ČR pro oblast veřejných zakázek. Stanovení technických podmínek vymezujících předmět veřejné zakázky, vyjma vymezení charakteristik a požadavků na předmět plnění veřejné zakázky, není prováděn způsobem uvedeným v § 46 odst. 5 Zákona o Veřejných zakázkách, neboli tzv., formou požadavků na výkon a funkci s využitím odkazů na obecně závazné právní předpisy a příslušné technické normy, při zahrnutí charakteristik z hlediska vlivu na životní prostředí.

Pokud bych měl vyspecifikovat výhody, které přináší například manuál Silver book (Stříbrná kniha), neboli systém „Vyprojektuj-Dodej-Postav“ tak bych rád zmínil, že těmito výhodami jsou:

- **Čas**, kdy z důvodu přeskočení některých fází projektové přípravy a stavební činnosti, je možné minimalizovat zpoždění a optimalizovat klidný průběh stavby. Výhodou je rychlé určení dodavatele.
- **Finance**, neboli jsou zde menší rizika překročení ceny z důvodu neustálého Controllingu ze strany projektových manažerů a zadavatelů.
- **Kvalita**, neboli, odpovědnost dodavatele za celý projektový cyklus, která může být i za určité období provozu a vede k tomu, že projektová fáze i konstrukční fáze je logicky řešena s minimálními náklady na údržbu a provoz.

Důvodem pro použití tohoto smluvního uspořádání bývá na straně investora snaha o zkrácení procesu přípravy a vlastní výstavby tak, že tyto činnosti probíhají prakticky současně. Nespornou výhodou uvedeného způsobu dodávek je úspora času na straně investora, i když na druhé straně je proces schvalování dokumentace zdlouhavější a může tak celkové termíny výstavby prodloužit. Tato skutečnost bývá uvedena již v podmínkách výběrového řízení, kde mají být požadavky na projektové práce jasně a jednoznačně definovány a popsány s přiměřenou mírou podrobností.

Zpravidla se stává, že cena dodavatele bývá obvykle mírně nad hodnotou oproti součtu nákladů na projektování a vlastní realizaci, protože riziko dodavatele, obsaženo v nabídkové ceně je vyšší. Tak i přes tento fakt bývá tento způsob dodávek, který je v praxi označován jako D-B (design-build) užíván stále více.

Riziko chyb, vyplývajících z projektové dokumentace bývá sice na straně dodavatele, ale od investora se vyžaduje průběžná kontrola projektových prací a odsouhlasení dílčích výstupů projektování. Projektové práce si pak dodavatel zabezpečuje na vlastní náklady formou subdodávky, obvykle na základě smlouvy s projektovou organizací. Pro dodavatele stavby je v praxi ale problematické ručení, neboli jeho výše ručení v případě projektanta, které obvykle nepokryje všechny případné škody, způsobené projektovou činností. Pro investora je v tomto případě dodávek důležité, že podíl dodatečných požadavků z důvodů chyb v projektové dokumentaci je podstatně nižší, než v případě jiných způsobů dodávek, i když na úkor vyšší ceny. Vícenáklady pro investora tak představují pouze přímé požadavky investora na změny nebo požadavky konečného uživatele. Uvedenému způsobu dodávek odpovídá nejnovější verze podmínek, vycházející z manuálů společnosti FIDIC D-B z roku 1999.

„Dohromady tak můžeme konstatovat, že komplexně vede celý tento přístup k optimalizaci životního cyklu projektu, neboli jistotě ze strany zadavatele, který přenáší svoji odpovědnost na kontraktora“

Je však důležité zmínit, že kvalitní příprava a výběr zhotovitelů z celé Evropské Unie, by měl v budoucnu zajistit zdravé konkurenční prostředí, nejen v České republice. Jsem si zcela jist, že v budoucnu bude kladen stále větší důraz i na způsoby řízení staveb, který je v současnosti podceňován. Zmíním-li se o úloze projektových manažerů, která je v současnosti ze strany zadavatele vnímána spíše jako zbytečné náklady, přičemž následnými chybami způsobenými právě nedostatečně odborným řízením na stavbách se tyto chyby promítají do celého národního hospodářství, poroste tato poptávka po odborně zdatných projektových manažerech především u státních zakázek.